

Agnieszka Januszek-Sieradzka
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Konferencja „Kościół w społeczeństwie w Czechach i w Polsce w średniowieczu i we wczesnej epoce nowożytnej” (Kraków, 8-10 października 2018 r.)

Krakowska konferencja była jedenastym naukowym spotkaniem polskich i czeskich historyków zajmujących się badaniem dziejów Czech i polsko-czeskich relacji, związanych z Zespołem Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk pod przewodnictwem prof. Wojciecha Iwańczaka. Jej współorganizatorem był tym razem Instytut Badań Historycznych Akademii Ignatianum w Krakowie, z ramienia którego pracami organizacyjnymi kierował dr hab. Janusz Smółcha, prof. AIK.

Zespół łączy nie tylko międzynarodowe, polsko-czeskie środowisko naukowe, ale także pokolenia, bowiem w jego pracach uczestniczą zarówno badacze ze znaczącym i uznanym już dorobkiem naukowym, jak i młodszy adepci różnych historycznych specjalności, którzy w kontakcie z mistrzami, zyskują wiedzę, doświadczenie i umiejętności. Krakowska konferencja została zadedykowana pamięci wybitnego Mistrza, pomysłodawcy i wieloletniego przewodniczącego Zespołu (wcześniej Komisji) Profesora Stanisława Byliny, zmarłego 4 września 2017 r. Pan Profesor był uznanym mediewistą, bohemistą, znawcą średniowiecznej kultury polskiej i europejskiej, cenionym wykładawcą, członkiem wielu naukowych organizacji w Polsce i za granicą, wieloletnim dyrektorem Instytutu Historii Polskiej

Akademii Nauk. Był też nie tylko długoletnim przewodniczącym Zespołu Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich PAN, ale i w czasie sprawowania tej funkcji, i po przekazaniu jej prof. Wojciechowi Iwańczakowi, był „dobrym duchem” tego gremium, zawsze świetnie przygotowanym referentem, życzliwym i otwartym rozmówcą, niewyczerpanym źródłem wspaniałych anegdot i cytatów ze źródeł historycznych i z literatury pięknej, ciekawym ludzi i świata człowiekiem, wybitnym naukowcem z uwagą i szacunkiem traktującym początkujących adeptów tego zawodu, dżentelmenem starej daty z prawdziwą rewerencją odnoszącym się do kobiet¹. Dedykowana pamięci Profesora Stanisława Byliny konferencja, objęta patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w Roku 100-lecia Odzyskania Niepodległości 1918-2018, została poświęcona zagadnieniom badawczym bliskim naukowym zainteresowaniom Pan Profesora.

Podczas dwóch dni obrad, toczących się w gościnnych murach Akademii Ignatianum, wygłoszono 25 referatów przygotowanych przez badaczy reprezentujących 16 ośrodków naukowych z 12 miast (Praga, Pardubice, Brno, Opawa, Kraków, Warszawa, Lublin, Poznań, Katowice, Gdańsk, Opole, Bydgoszcz). Wystąpienia zostały zgrupowane w sześciu blokach tematycznych. Pierwszy z nich, zatytułowany „Kościół jako instytucja” otworzył referat prof. Idziego Panica (Uniwersytet Śląski w Katowicach) *In praefatis regionibus Huniae et Moraviae ... suis canonica auctoritate committimus. Uwagi na temat początków chrześcijaństwa na Morawach*, w którym autor postawił pytania o początek procesu chrystianizacji ziem państwa wielkomorawskiego, jego inicjatora i protektora, zasięg, i stosunek ludności do akcji chrystianizacyjnej, a przede wszystkim o ewentualny wpływ kontaktów z Awarami. W opinii referenta Awarowie nie byli w stanie pozwolić sobie na chrystianizację obszaru Wielkich Moraw – w wyniku wojny domowej państwo to zostało rozbite na trzy organizmy państwowe i dopiero na przełomie VIII i IX w., po upadku ostatniego powstania przeciwko Frankom i ostatecznym zwycięstwie tych ostatnich, mogli się tam pojawić chrześcijańscy misjonarze. Referat dr. hab. Jarosława Nikodema (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) *Biskupi polscy wobec polityki zewnętrznej monarchii jagiellońskiej w pierwszej połowie XV wieku* dotyczył udziału polskich hierarchów w polityce zagranicznej państwa oraz stanowiska episkopatu wobec najważniejszych jej problemów za panowania Władysława Jagiełły. Referent zwrócił uwagę zwłaszcza na stosunki polsko-litewskie, które obok spraw krzyżackich, stanowiły priorytet polityki państwa polskiego i omówił m. in. udział biskupów w poselstwach

¹ Por. artykuł wspomnieniowy o Profesorze Stanisławie Bylinie autorstwa obecnego przewodniczącego Zespołu – W. Iwańczak, *Stanisław Bylina (1936-2017)*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, 61 (2017), s. 397-403.

wysyłanych do Wielkiego Księstwa Litewskiego. Interesującą kwestię relacji między krakowskimi biskupami a miejscowym uniwersytetem przedstawił dr Tomasz Graff (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie) w referacie *Biskupi krakowscy wobec Akademii Krakowskiej w dobie pierwszych królów elekcyjnych*. Referent omówił kwestie codziennych kontaktów i konfliktów między kolejnymi hierarchami a uczelnią, a przede wszystkim postawę biskupów wobec sporu uniwersytetu z jezuitami o reformę szkolnictwa, podkreślając m.in. doskonale stosunki z Akademią biskupa Piotra Tylickiego (1607-1616) oraz rolę biskupa Marcina Szyszkowskiego (1616-1630) w konflikcie między uniwersytetem a Towarzystwem Jezusowym. Prof. Henryk Gmiterek (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w wystąpieniu zatytułowanym *Udział duchowieństwa polskiego w procesach rekatolizacji w Czechach doby przedbialogórskiej* omówił udział polskich duchownych w procesie odzyskiwania przez Kościół wpływów w Czechach utraconych w wyniku husytyzmu i reformacji. Duchowni z Polski, których liczbę do 1620 r. autor szacuje na ok. 150, odegrali znaczącą rolę w czeskiej kontrreformacji, dochodząc niekiedy, jak Jan Grodecki, biskup ołomuniecki (1572-1574), do wysokich godności kościelnych i stanowili ważny czynnik utrzymywania więzi kulturalnych polsko-czeskich, m. in. w sferze szkolnictwa i obrotu książkowego. W ramach drugiego bloku tematycznego „Duchowni w społecznościach lokalnych” wygłoszono trzy referaty, z których dwa przybliżyły sylwetki i działalność jezuitów. Prof. Antoni Barciak (Uniwersytet Śląski w Katowicach) swoje wystąpienie *Kościoty i klasztory w społeczności raciborskiej do początków XVI wieku* poświęcił zagadnieniu obecności instytucji kościelnych: kościoła parafialnego, czterech klasztorów (dominikanów, dominikanek, bożogrobców i franciszkanów) i zamkowej kaplicy w jednym z największych miast Górnego Śląska, liczącego ok. 2000 mieszkańców Raciborza. Referent omówił rolę miasta jako znaczącego ośrodka o dużej sile oddziaływania religijnego na lokalne społeczeństwo oraz wkład poszczególnych instytucji kościelnych w rozwój, także gospodarczy, Raciborza. Dziedzictwu najslynniejszego angielskiego jezuita Edmunda Campiona (1540-1581) w czeskiej i polskiej prowincji jezuitów poświęcił swój referat dr Gerard Kilroy (Akademia Ignatianum w Krakowie) – *A cosmopolitan Jesuit scholar in Prague: Edmund Campion and his legacy in the Bohemian and Poland provinces*. Dzięki odnalezieniu nieznanych dotąd źródeł związanych z jego działalnością jako wykładowcy uniwersyteckiego, nowe oświetlenie zyskał jego sześcioletni czeski pobyt, najpierw w Brnie, a później w Pradze, gdzie przyjął święcenia diakońskie i kapłańskie (1579), wykladał retorykę i filozofię na miejscowym uniwersytecie, prowadził Sodalicję Mariańską i dał się poznać jako błyskotliwy mówca i utalentowany literat. Z kolei najslynniejszego polskiego jezuitę dotyczyło

wystąpienie dr. hab. Tomasza Homy SJ (Akademia Ignatianum w Krakowie). W referacie *Ideal i rzeczywistość etosu senatorskiego i poselskiego w „Kazaniach sejmowych” Piotra Skargi SJ* autor omówił zawarte w dziele Skargi wskazania służące poprawie etosu politycznego nadwątlonego trawiącymi go chorobami w trzech perspektywach: życia szlacheckiego, życia sejmowego i działalności posłów („braci młodszych”). Jak podkreślono w wystąpieniu obraz senatorów i posłów malowany przez jezuitę był jednoznacznie czarny, a tę przygnębiającą sytuację mógłby poprawić powrót przez uczestników życia politycznego do prostoty, uprzejmości, pobożności, miłości ojczyzny i jej obywateli oraz troska o jej dobro. Także trzy referaty złożyły się na blok tematyczny „Wspólnoty zakonne”. Wystąpienie zatytułowane *Kontakty dominikanów śląskich z otoczeniem zewnętrznym w średniowieczu i czasach wczesnonowożytnych* prof. Anna Pobóg-Lenartowicz (Uniwersytet Opolski) poświęciła omówieniu relacji między obecnymi na Śląsku w XIII w. 14 wspólnotami mendykanckimi, z których 10 to dominikanie i dominikanki, z mieszkańcami miast. Autorka przybliżyła relacje ich ze społecznościami lokalnymi przede wszystkim we Wrocławiu i w Opolu, podkreślając m.in. ich rolę kaznodziejską, skuteczność w pozyskiwaniu przywilejów odpustowych, opiekę duszpasterską nad kobietami. Z kolei prof. Tomáš Knoz (Masarykova univerzita, Brno) swoją uwagę poświęcił zagadnieniu roli Kościoła w dobrach magnackich na Morawach w latach dwudziestych i trzydziestych XVII w., analizując wpływ na stosunki konfesyjne postawy dwóch znaczących rodów – Zerotinów i Lichtensteinów (*Role církví na aristokratických dvorech předbělohorské Moravy. Mezi žerotínskou reformací a lichtenštejnskou protireformací*). Referent zwrócił uwagę na podobieństwa i różnice w postawie głównych przedstawicieli rodu, podkreślając, że Zerotinowie starali się w swoich dobrach w jak największym stopniu zachować stosunki przedbialogórskie, a Lichtensteinowie są stereotypowo postrzegani jako niezaangażowani religijnie. Do wątku jezuickiego w swoim wystąpieniu „Trzy nędze idą przez świat”. *Jezuici a problem ubóstwa. U źródeł nowożytnej solidarności społecznej* powrócił dr Andrzej Wadas (Akademia Ignatianum w Krakowie). Referat dotyczył jezuickiej koncepcji „trzech szpitali”, którą najpełniej na gruncie polskim wyłożył Piotr Skarga w *Drugim Kazaniu o Miłosierdziu* z 1597 r., a autor wystąpienia postawił w nim tezę, że słynnego jezuitę można uznać za ojca nowoczesnego ruchu solidarnościowego, gdyż nadał on działalności charytatywnej zręby instytucjonalne. W następnych pokoleniach owa jezuicka strategia zaowocowała działalnością społeczną w tzw. „redukcjach paragwajskich” oraz myślą ekonomiczną, która, pośrednio, przez Heinricha Pescha i jego traktat o „Ekonomii narodowej” wiodła do encykliki Piusa XI „Quadragesimo Anno” z 1931 r. Piąty z bloków tematycznych „Kościoł w zwiercadle historiografii” rozpoczęło

wystąpienie dr Pawła F. Nowakowskiego (Akademia Ignatianum w Krakowie), który poddał naukowej obserwacji pojęcie *Vera sponsa Christi*, przybliżając dzieje używania tego określenia i specyfikę jego stosowania w dyskusji husyckiej (*Vera sponsa Christi – niejednoznaczności interpretacyjne w husyckich dyskusjach o Kościele*). Referent przedstawił występowanie tego terminu w husyckiej myśli od pierwszego jego użycia przez Jana Rokycanę w trakcie rokowań w Bazylei 16 stycznia 1433 roku oraz proces przejmowania pojęcia „prawdziwa oblubienica Chrystusa” przez drugą stronę sporu doktrynalnego – wg dr. Nowakowskiego uczestnicy Soboru włączyli to pojęcie do swojej argumentacji, początkowo nie wiedząc, w jakim kontekście je stosować. W swoim referacie *Pražská biskupská kapitula jako historiografické centrum středověkých Čech* prof. Marie Bláhová (Univerzita Karlova, Praha) przybliżyła rolę praskiej kapituły, najstarszego na ziemiach czeskich ośrodka kronikarskiego, jako centrum historiograficznego, w którym już w pierwszej ćwierci XII w. powstało kluczowe dzieło o historii narodu, państwa i kościoła czeskiego od mitycznych początków do roku 1125 – Kronika Kosmasa. Referentka przedstawiła osiągnięcia historiograficzne środowiska kapitulnego aż do dzieła *Chronica ecclesiae Pragensis* autorstwa Beneša Krabice z Veitmile, obejmującej lata 1238-1374. Wystąpienie prof. Bogusława Czechowicza (Uniwersytet Opolski) *Dlaczego Walentin Krautwald napisał biografię arcybiskupa Ernesta z Pardubic?* stanowiło próbę odpowiedzi na pytanie o motywację, która stała za powstałym we Wrocławiu w 1516 r. dziełem młodego urzędnika z miejscowej kurii biskupiej. Autor zauważył, że po śmierci Władysława Jagiełły i otwarciu szansy na obsadzenie wakującego od niemal 100 lat arcybiskupstwa praskiego, najbliższym tego stanowiska byli biskupi Stanisław Thurzon z Ołomuńca i jego brat Jan Thurzon, z Wrocławia i w tym wrocławskim kontekście prof. B. Czechowicz widzi dziełko Krautwalda jako wyraz ambicji Jana Thurzona lub próbę przypodobania się mu przez ambitnego urzędnika, nie zaś – jak dotąd sądzono – jako przejaw starań o beatyfikację Ernesta lub bliżej niezdefiniowane poszukiwania wzorców ideowych śląskich duchownych w przededniu reformacji. Prof. Jaroslav Pánek (Historický ústav Akademie věd České republiky, Praha) w swoim referacie *Kontrowersje historiograficzne w sprawie roli Kościoła w średnio-wiecznych i wczesnonowożytnych dziejach Czech* omówił konflikt między liberalną i klerykalną częścią czeskiej historiografii w pierwszej połowie XX w., szczególnie w latach 1918-1940. Liberalowie uwydatniali religijną wolność w historii, ich adwersarze bronili nienaruszalności Kościoła i katolickiej interpretacji przeszłości. Te historiograficzne polemiki, które przerwała II wojna światowa i powojenna historiografia marksistowska, w której nie było miejsca na pielęgnowanie historii Kościoła, odrodziła się dopiero pod koniec XX stulecia, gdy ponownie otwarto naukową dyskusję

o interpretacji stosunków religijnych w czasach husyckich, przedbiałogórskich i pobiałogórskich. Referat dr. hab. Janusza Smołuchy (Akademia Ignatianum w Krakowie) zatytułowany *Obraz Kościoła i społeczeństwa polskiego w świetle dokumentów nuncjatury Enrico Caetaniego 1596-1597* dotyczył misji papieskiego legata, która znalazła swą interesującą dokumentację w postaci liczącego ponad 600 stron, spisane po włosku, diariusza autorstwa mistrza ceremonii Giovanni Paolo Mucante. Mucante szczegółowo i systematycznie opisał pobyt w Polsce, zostawiając w nim m.in. interesujący opis Krakowa (architektura, obyczajowość mieszkańców, obrzędy religijne, obecność jezuitów, handel, żywność, życie studenckie, kosmopolityzm miasta) i liczne uwagi dotyczące religijnej tolerancji i współistnienia różnych wyznań (m.in. dziwiła go bardzo wolność, jaką cieszyli się Żydzi). Blok tematyczny prowokacyjnie zatytułowany „Jednostka zerem, jednostka bzdurą?” otworzył swym wystąpieniem *Książę słupski Kazimierz (Kaźko) IV jako luksemburski kandydat do tronu polskiego* dr hab. Dariusz Karczewski (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), który przybliżył epizod z dziejów Królestwa Polskiego XIV w. związany z usynowionym przez Kazimierza Wielkiego, wnukiem po kądzieli Kazimierzem IV słupskim, postrzeganym jako prawowity dziedzic i następca ostatniego Piasta. Rola Kaźka w międzynarodowej polityce dynastycznej wzrosła wraz z zawarciem małżeństwa cesarza niemieckiego i króla Czech Karola IV Luksemburskiego z jego starszą siostrą Elżbietą w 1363 r. Jako cesarski szwagier stał się ważnym elementem w planach sukcesyjnych Karola IV i polskich zwolenników dynastii luksemburskiej. Innemu średniowiecznemu księciu poświęcił swoje wystąpienie dr David Radek (Slezská univerzita v Opavě), który w referacie *Bolek V. Opolský a církev. Několik poznámek ke vztahu světské a církevní moci v pozdním středověku* odniósł się do trzyletniego husyckiego epizodu w życiu księcia głogóweckiego Bolka V. Autor zwrócił uwagę na krótkotrwały charakter współpracy księcia z czeskimi utrakwistami oraz brak przesłanek do wiązania go z husytami w dalszej części jego życia. Dr hab. Agnieszka Januszek-Sieradzka (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jan Pawła II) w wystąpieniu zatytułowanym *Marcin Luter w Binarowej, czyli jak pleban Marcin Beier lekkoomyślnie i gorsząco odstępcy od wiary sprzyjał* przyjrzała się nieznanemu szerzej plabanowi binarowskiemu i bieckemu altaryście, który w maju 1522 r. stanął przed sądem biskupim w Krakowie jako pierwszy duchowny, i w ogóle pierwsza w historii polskiej reformacji osoba, sądzona za sprzyjanie poglądom Marcina Lutra. Autorka na podstawie fragmentarycznie zachowanych źródeł przedstawiła zarówno sam krakowski proces, jak i nietuzinkową historię Marcina Beiera, niespokojnego ducha i osoby wyraźnie nie mieszczącej się w ramach stanu i społeczności, w których żył. Na drugim biegunie postaw wobec reformacji był kardynał

Stanisław Hozjusz, bohater referatu mgr. Aleksandra Rudzińskiego (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) – *Działalność kardynała Stanisława Hozjusza w Rzymie w latach 1569-1579*. Referent omówił rzymską aktywność kardynała w świetle listów jego sekretarza i „prawej ręki”, Stanisława Reszki do biskupa warmińskiego Marcina Kromera. Świadectwa epistolarne poddane analizie przez autora ukazują wielość pól działalności Hozjusza, zarówno tej kościelnej, politycznej (prace na rzecz Warmii, Polski i innych krajów, działania w Stolicy Apostolskiej, twórczość literacka), jak i bardziej prywatnej (dwór kardynała, finansowanie rzymskiego pobytu, działalność filantropijna, codzienność), co w innych źródłach nie jest dobrze uchwytnie. Ostatni, szósty blok tematyczny „Kultura materialna, sztuka, kult” otworzył referat dr hab. Anny Paner (Uniwersytet Gdański), zatytułowany *Kult św. Wacława w Polsce*. Autorka podjęła próbę charakterystyki kultu, który dziś wyraża się m.in. wezwaniem 18 kościołów (z których kilka ma też, obok Wacława, innego patrona), przede wszystkim wawelskiej katedry, a także m.in. kościołów w Radomiu, Mogile, Świdnicy, Wrocławiu, Twardej. Referentka przybliżyła okoliczności nadania wezwania tym świątyniom, omówiła także kwestię przysłów związanych ze Świętym (w Polsce jest ich zaledwie kilka, w Czechach – 70) i litanię do św. Wojciecha praktykowaną jako modlitwę za rządzącymi. Wystąpienie prof. Ivana Hlaváčka (Univerzita Karlova, Praha) zatytułowane *Muži církve v Čechách ve 14. století a jejich vztah ke knize* zostało poświęcone związkom ludzi Kościoła z książką przede wszystkim w dobie Karola IV Luksemburskiego (1316-1378), która oznaczała znaczący przełom zarówno w kwestii środowisk tworzących książki, jak i ich dostępności. Zmiany w dotychczasowej niemal wyłączności środowisk klasztornych i kapitulnych, które stanowiąc intelektualną elitę czytającą i piszącą, dysponowały skryptoriami, bibliotekami i ludźmi zaangażowanymi w tworzenie ksiąg i ich używanie, wiązały się m.in. ze zmianą statusu Pragi, która stała się siedzibą cesarza i miastem uniwersyteckim. Referat dr. Łukasza Burkiewicza (Akademia Ignatianum w Krakowie) *Sceny relikwiowe i cypryjski ślad w Kaplicy Mariackiej zamku Karlštejn* dotyczył obecności w Czechach w 1364 r. króla Cypru Piotra I z Lusignan, który w latach 1362-1365 odbywał podróż po Europie. Autor dokonał charakterystyki zachowanych w Kaplicy Mariackiej zamku Karlštejn cyklu malowideł ściennych, wśród których jest scena relikwiowa wyobrażająca – według referenta – Karola IV przyjmującego cierń z Korony Cierniowej z rąk Piotra I. Interesującego zagadnienia działalności mennicznej instytucji kościelnych w okresie wczesnonowożytnym dotyczył referat prof. Petra Vorela (Univerzita Pardubice) zatytułowany *Instytucje kościelne na ziemiach czeskich i w Polsce jako emitenci monet w XVI-XVII wieku*. Autor przedstawił praktykę monetarną w Polsce, omówił systemy walutowe Czech i Polski

w analizowanym okresie i na tym tle dokonał charakterystyki działalności kościelnych emitentów monet, czyli posiadaczy praw emitowania instrumentów finansowych, najwięcej uwagi poświęcając monetom biskupów praskich i ołomunieckich. Z kolei kulturze materialnej siedemnastowiecznej szlachty polskiej poświęciła swoje wystąpienie dr Magdalena Wilczek-Karczewska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) – *Dewocjonalia wśród rzeczy szlachty polskiej w XVII wieku*. Na podstawie analizy 316 spisów rzeczy szlachty wielkopolskiej referentka zauważyła sporadyczne jedynie występowanie dewocjonalistów – pojedyncze przedmioty można odnotować w zaledwie 10% inwentarzy i właściwie wyłącznie w spisach najbogatszej szlachty (religijna biżuteria, utensylia z motywami biblijnymi, krucyfiksy). Według autorki jedną z przyczyn tego stanu rzeczy był fakt, że miejscem eksponowania religijności był testament, w inwentarzach sfera ducha musiała ustępować materii. Krakowską konferencję zamknął referat dr Dobrosławy Horzeli i dr. hab. Marka Walczaka (Uniwersytet Jagielloński) zatytułowany *Fundacje artystyczne elit duchownych i świeckich w Małopolsce wobec czeskiego stylu pięknego ok. 1400 roku*. Stanowił on próbę korekty dominującego w badaniach, jednoznacznie bohemocentrycznego obrazu sztuki ok. 1400 r. w Małopolsce. Autorzy zauważyli, że mimo daleko idącej unifikacji form charakterystycznej dla tzw. gotyku międzynarodowego, analiza formalno-genetyczna jest pomocna w odtwarzaniu środowiska artystów i fundatorów, a wzięcie pod uwagę dzieł pomijanych w dotychczasowej literaturze prowadzi do wniosku o różnorodności impulsów artystycznych, płynących nie tylko z Pragi, ale też Wiednia, Styrii, czy północnej Italii, którym ulegali przedstawiciele elit w Małopolsce początku XV w.

Podsumowując konferencję prof. Wojciech Iwańczak podkreślił rozpiętość zarówno chronologiczną, jak i geograficzną podejmowanych w referatach zagadnień, konieczność powrotu do wątków, wydawałoby się opracowanych już w literaturze, ale wymagających nowego spojrzenia i nowego namysłu, pojawienie się w wystąpieniach całej galerii interesujących, nietuzinkowych postaci oraz odkrycie i próbę zdefiniowania obszarów jeszcze naukowo niezagospodarowanych. Materiały pokonferencyjne zostaną ogłoszone drukiem.

W czasie trzech konferencyjnych dni uczestnicy spotkania mieli okazję wziąć udział w zwiedzaniu krakowskich zabytków i objeździe naukowym. Pierwszego dnia referenci zwiedzili wawelską katedrę, a w roli przewodnika wystąpił dr hab. Marek Walczak, który kompetentnie i z pasją opowiedział o kilku katedralnych zabytkach, ze szczególnym uwzględnieniem Kaplicy Świętokrzyskiej z przepiękną polichromią, wspaniałymi piętnastowiecznymi tryptykami Matki Bożej Bolesnej i Świętej Trójcy i nagrobkiem króla Kazimierza Jagiellończyka, arcydziełem sztuki

późnogotyckiej. Drugiego dnia uczestnicy konferencji odwiedzili wystawę „Wawel zaginiony” – po rezerwacie archeologiczno-architektonicznym i lapidarium oprowadził zwiedzających uznany znawca tej problematyki mgr Krzysztof J. Czyżewski z Zamku Królewskiego na Wawelu. Trzeci dzień konferencji został przeznaczony na poznanie Zamku w Pieskowej Skale, położonego na terenie przepięknej jesienią porą Ojcowskiego Parku Narodowego. Ten wspaniały zabytek, niegdyś siedziba Szafranców, Wielopolskich i Mieroszewskich, a obecnie oddział Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu, z siedemnastowiecznymi fortyfikacjami bastionowymi, misternymi ogrodami parterowymi, gotycką basztą, loggią widokową i wspaniałym arkadowym dziedzińcem, mieści stałą ekspozycję *Przemiany stylowe w sztuce europejskiej od średniowiecza do połowy XIX wieku*. Uczestnicy krakowskiej konferencji mieli możliwość podziwiać m.in. kolekcję gotyckich rzeźb, pochodzących z niezachowanych czterasto- i piętnastowiecznych nastaw ołtarzowych z terenu Polski, Śląska, Pomorza i Niemiec, dzieła krakowskiej szkoły malarskiej XV w., późnośredniowieczne i renesansowe gobeliny, kolekcję włoskiej majoliki, obrazy siedemnastowiecznej szkoły holenderskiej.

Kolejna, dwunasta konferencja Zespołu Historii Czech i Stosunków Polsko-Czeskich PAN odbędzie się w 2020 r. i będzie poświęcona stawiającym opory badawcze i niełatwo poddającym się historycznemu oglądowi, najbardziej ludzkim z uczuć – miłości i nienawiści

Prof. Wojciech Iwańczak, prof. Petr Vorel i prof. Ivan Hlaváček podczas zwiedzania zamku w Pieskowej Skale

Uczestnicy konferencji w Pieskowej Skale.

Uczestnicy konferencji na Wzgórzu Wawelskim.